

นานา
นิปปอน

NANANIPPON

THE JAPAN FOUNDATION,
BANGKOK

ISSUE
110

JUL-OCT
2022

FREE COPY

BEYOND FRONTIERS

ตัวตนและศิลปะ
ที่อยู่เหนือพรมแดน
ของ ท็อป-ประพัทธ์
จิระรังสรรค์

.....

ติดตามโครงการ
สร้างสรรค์ และ
ข่าวสารความเป็นไป
ในช่วงที่ผ่านมา
ของ JFBKK

.....

CITY POP

มนต์ขลังแห่งดนตรีญี่ปุ่น
สะท้อนคำคืนเมืองหลวง
ที่ไม่เคยหลับใหล

BEYOND FRONTIERS

ตัวตนและศิลปะ
ที่อยู่เหนือพรมแดนของ
ท้อป-ประพัทธ์ จิวะรังสรรค์

2

น่านา
นิปปอน

ISSUE
110

ท้อป-ประพัทธ์ จิวะรังสรรค์ ศิลปินอิสระ ผู้ทดลองทำงานศิลปะมาหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นการทอแก้ว เซรามิก ภาพพิมพ์ ภาพยนตร์ รวมไปถึงศิลปะสื่อผสม และ NFT ที่สะท้อนการโอบรับความหลากหลายในตัวตนของเขาได้เป็นอย่างดี นอกเหนือจากความสนใจและความสามารถที่หลากหลายแล้ว ประพัทธ์ยังมีประสบการณ์การเรียนรู้การวิจัย และการทำงานศิลปะในพื้นที่ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมทั่วโลก และเขาได้นำชั่วโมงบินเหล่านั้นมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะที่สะท้อนตัวตนและประเด็นที่เขาสนใจได้เป็นอย่างดี

เมื่อการทำงานจากสาขาที่จบมาไม่สามารถตอบโจทย์ชีวิตได้ ประพัทธ์ได้ลองผจญภัยเพื่อค้นหาสิ่งที่ใช้ในหลากหลายประเทศทั่วโลก จนได้ค้นพบในสิ่งที่เขาต้องการ และนำมาสู่การทำงานศิลปะที่สนใจ งานของประพัทธ์โดดเด่นด้วยประเด็นทางสังคม อาทิ ประเด็นแรงงานข้ามชาติใน “พลอย” โปรเจกต์วิจัยและภาพยนตร์สารคดีแนวทดลองที่ได้รับการสนับสนุนจาก Japan Foundation Asia Center ผ่านโครงการ Grant & Fellowship และได้รับทุนร่วมกับ Singapore Film Festival กับ NTU CCA Singapore อีกด้วย

NANA TALK ฉบับนี้ ขวนอ่านความคิดของประพัทธ์ต่อการทำงานศิลปะ ประสบการณ์ที่นำพาเขาไปสู่การเป็นศิลปินอิสระในวันนี้ รวมถึงประเด็นที่เขาสนใจการทำภาพยนตร์และ NFT รวมถึงมุมมองที่น่าสนใจอื่นๆ ของเขา

๑๑ จุดเริ่มต้นของการได้รับทุน Fellowship ครั้งแรกจากเจแปนฟาวนด์ชั่น

ก่อนหน้านี้ในปี 2016 ผมได้รับทุน Artist Residency (ศิลปินพำนัก) 2 ที่คือทุนของ Geumcheon Art Space โซล ประเทศเกาหลีใต้ เป็น Residency สองเดือนครึ่ง และได้ทุนโครงการ Koganecho เมืองโยโกฮาม่า ประเทศญี่ปุ่น อีก 2 เดือน รวมทั้งหมด 4 เดือน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการที่ผมได้เดินทางไปอาศัยอยู่ที่ต่างประเทศ ในปี 2017 ผมได้รับทุนของประเทศญี่ปุ่นอีกครั้ง ชื่อว่า Tokyo Art and Space ทำให้ได้อยู่ที่โตเกียวอีก 3 เดือน จึงมีโอกาสดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องแรงงานข้ามชาติ ซึ่งเป็นการทำโปรเจกต์ต่อเนื่องจากที่ค้นคว้าในเกาหลีใต้และโยโกฮาม่า ต่อมาในปี 2018 ทาง Japan Foundation Asia Center ได้เปิดทุน Fellowship ขึ้นมา โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องไปทำวิจัยในญี่ปุ่น และให้เลือกทำวิจัยในประเทศที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกอย่างน้อย 1 ประเทศ ผมก็เลยเลือกที่จะไปที่สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และไปจบที่เมียนมา เพราะผมเห็นว่าทั้ง 3 ประเทศมีความเชื่อมโยงกันในเรื่องแรงงานข้ามชาติ อย่างประเทศสิงคโปร์มีแรงงานชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อาศัยอยู่เยอะมาก และประเทศญี่ปุ่นก็มีผู้อพยพชาวเมียนมาเข้าไปอยู่เยอะเช่นกัน

๑๒ แรงบันดาลใจจากการไปทำวิจัยที่สิงคโปร์ เมียนมา และญี่ปุ่น

มันก็จะมีความแตกต่างอย่างสุดขั้วให้เปรียบเทียบอย่างญี่ปุ่นและสิงคโปร์ที่มีความเจริญสุดขั้ว พอเราไปเมียนมา เราจะได้เจออีกมุมหนึ่งที่มีความแตกต่างอย่างสุดขั้วจากอีกสองประเทศเลย ซึ่งทำให้เราเข้าใจว่าทำไมแรงงานชาวเมียนมาต้องการอพยพไปทำงานที่สิงคโปร์ และญี่ปุ่น เนื่องด้วยสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เราก็จะเข้าใจว่าเขามีภูมิหลังแบบนี้ ไม่ว่าพวกเขาจะไปแบบถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมายก็ตาม เราต้องเข้าใจและไม่ไปตัดสินเขาว่าผิดหรือถูก แต่เราต้องไปดูพื้นฐานว่ามันเกิดอะไรขึ้น อะไรที่ทำให้เขาต้องไป

๑๓ ใน 3 ประเทศที่ทำวิจัย ชอบประเทศไหนมากที่สุด

ขึ้นอยู่กับว่าเราอยากไปทำวิจัยเรื่องอะไร ถ้าเป็นเรื่องศิลปะ ไปญี่ปุ่นสนุกกว่า แต่ถ้าไปเมียนมาจะได้เห็นชีวิตผู้คน ได้ลุยเรื่องการเมืองเต็มที่ ผมไปทำมาหมดแล้ว กินกับคนเมียนมา อยู่กับเขา ไปนั่งรถเมล์รถไฟ ไปนั่งคุยกับพวกเขา แต่ก็มีข้อจำกัดหลาย ๆ อย่างที่เป็นประเด็นอ่อนไหว เราก็ต้องเข้าใจ และถามในประเด็นที่พูดได้

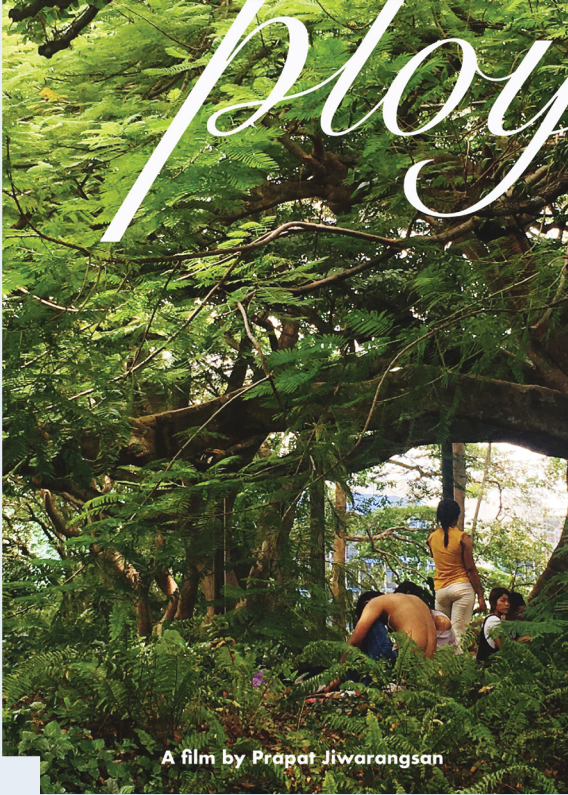
๑๔ ทำไมถึงสนใจทำวิจัยเรื่องแรงงานข้ามชาติ ในต่างประเทศ

สืบเนื่องจากที่ได้ทุนที่เกาหลีใต้ในปี 2016 ผมได้เข้าสนามบินและได้เห็นห้องกระจกของด่านตรวจคนเข้าเมือง ผมเห็นว่ามีคนอยู่ในห้องนั้นเต็มไปหมด จึงเกิดความสงสัยว่า ทำไมพวกเขาถึงไม่ผ่านตม. และต้องเข้าไปรออยู่ในห้องนั้น แต่พอมาอยู่ที่เกาหลีใต้ได้สักหนึ่งเดือน ก็เริ่มมีข่าวว่า คนไทยลักลอบเข้ามาทำงานที่เกาหลีใต้เป็นจำนวนมาก เพราะว่าคนไทยสามารถอยู่ได้ถึง 3 เดือน สืบเนื่องจากประเทศไทยเคยส่งทหารไปช่วยรบในสงครามเกาหลี ทางเกาหลีใต้เลยมอบสิทธิพิเศษเป็นวีซ่าให้คนไทยอยู่ได้ถึง 3 เดือน บางทีจะมีคนไทยมากับทัวร์ พวกเขาไม่ได้มาเที่ยว แต่จะไปตามจังหวัดต่าง ๆ ในเกาหลีใต้เพื่อทำงาน ก็เลยเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผมสนใจอยากจะทำเรื่องแรงงานข้ามชาติว่า หลังจากที่เราเจอเขาถึงที่เกาหลีใต้แล้ว พวกเขาจะไปทำอะไรต่อ

๑๕ พูดถึง “พลอย” ในเรื่อง “พลอย” ให้ฟังหน่อย

“พลอย” มีจุดเริ่มต้นมาจากไดอารี่เล่มหนึ่งชื่อว่า “คนไกลบ้าน: คำให้การของคนไทยในสิงคโปร์ (2553)” รวบรวมโดยอาจารย์พัฒนา กิตติอาษา ซึ่งท่านเสียชีวิตไปแล้ว เป็นไดอารี่ที่รวบรวมเรื่องเล่าของแรงงานไทยในสิงคโปร์ทั้งหมด 20 เรื่อง ซึ่ง “พลอย” อาจเป็นนามสมมติหรือชื่อจริงของเขาก็ได้ ผมก็ไม่รู้เพราะไม่ได้ค้นคว้าตัวตนของเขา จริง ๆ เรื่องของพลอยสะดุดตาผมที่สุด เพราะว่าพลอยถูกจับในป่าที่สิงคโปร์ เนื่องจากทำงานผิดกฎหมายในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งต่อมาตำรวจก็มาลงละเมิดทางเพศเธอก็เลยกลายเป็นว่าเรื่องนี้มีความน่าสนใจหลายอย่าง ในท้ายที่สุด พลอยก็ถูกเนรเทศออกจากสิงคโปร์และกลับมาที่ไทย ส่วนตำรวจคนดังกล่าวเป็นตำรวจรับจ้างชาวเนปาล พอหลังจากเกิดเรื่อง ทางกรมสิงคโปร์ได้ดำเนินการให้ตำรวจคนนี้ ออกจากราชการและส่งกลับประเทศ

Play

A film by Prapat Jiwangsan

🎬 ในภาพยนตร์เรื่อง “พลอย” มีการใช้สื่อหลากหลายประเภทในการนำเสนอ อาทิ ภาพวาด ภาพถ่าย จดหมาย ทำไมคุณถึงเลือกใช้สื่อเหล่านี้

ประเด็นแรงงานข้ามชาติค่อนข้างเป็นประเด็นที่อ่อนไหว ผมไม่ต้องการที่จะไปละเมิดสิทธิ์ของพวกเขา โดยระหว่างการถ่ายทำ เราจะไม่เปิดเผยใบหน้า รูปร่าง หรืออัตลักษณ์ทั้งหลาย แม้กระทั่งเวลาที่เราไปสัมภาษณ์ เราจะอัดแค่เสียง และต้องมาคิดให้ดีขึ้นอีกทีว่าจะสื่อสารในหนึ่งอย่างไร จึงกลายมาเป็นการเสนอภาพฟิล์มที่ยังไม่ผ่านกระบวนการล้างม้วนฟิล์ม การเขียนบนฟิล์ม ภาพวาด ภาพถ่าย จดหมาย หรือว่าเป็นใบไม้ที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ มันเหมือนกับว่าเรามีวัตถุหรือสภาพแวดล้อมหลาย ๆ อย่างมาประกอบให้เป็นหนึ่งเรื่องนี้ โดยที่เราไม่ไปแตะหรือละเมิดความเป็นส่วนตัวของบุคคลที่เราเอามาทำหนัง

🎬 ขั้นตอนการทำภาพยนตร์ของคุณเป็นอย่างไร

จริง ๆ แล้วกระบวนการในการทำหนังของผมไม่มีพล็อตเลย แต่หลัก ๆ คือผมจะเก็บฟุตเทจเยอะมาก เช่น การเดินทางไปยังที่ต่าง ๆ หรือไปสัมภาษณ์ แล้วก็เอาฟุตเทจพวกนี้มานั่งดู ฟุตเทจมีมากกว่า 200 ชั่วโมง แล้วก็มานั่งประมวลผลว่าเราจะเลือกเก็บข้อใดไหนบ้าง ตัดต่ออย่างไรบ้าง ให้เหลือแค่ 50 นาที ซึ่งขั้นตอนการตัดต่อนี้แหละ เป็นงานที่หนักกว่าขั้นตอนการถ่ายทำ

🎬 การไปทำวิจัยและทำงานศิลปะในหลากหลายประเทศ ช่วยต่อยอดผลงานอย่างไรบ้าง

แค่การเดินทางก็ช่วยต่อยอดอะไรหลาย ๆ อย่างแล้วครับ ไม่จำเป็นต้องไปทำวิจัยก็ได้ แค่เราไปเห็นสภาพแวดล้อม หรือวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกับบ้านเรา ก็จะมีสิ่งที่น่าสนใจให้ติดตามไปเรื่อย ๆ การที่ผมได้ไปทำงานในหลากหลายประเทศแบบนี้ ผมได้รู้ทั้งเรื่องที่ดี ไม่ดี หรือปานกลาง ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมองของเราด้วยว่าเรามองสิ่งนั้นอย่างไร และเราจะได้เห็นแง่มุมที่หลากหลายทั้งผู้คน สภาพแวดล้อม หรือแม้กระทั่งการเมือง ศาสนา และสังคม ซึ่งเราสามารถนำสิ่งเหล่านั้นมาปรับเปลี่ยนการทำงานในอนาคตของเราได้

🎬 เส้นทางจากการเป็นบัณฑิตสาขา ออกแบบภายใน ศิลปินเชรามิก ศิลปินแก้ว อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้กำกับภาพยนตร์ และศิลปินอิสระ ด้วยบทบาทที่หลากหลายเหล่านี้ สร้างความเปลี่ยนแปลงในวิธีคิดอย่างไรบ้าง

ตั้งแต่ตอนเรียนจบออกแบบภายในมา ผมรู้สึกว่ามันไม่ตอบโจทย์สิ่งที่ตัวเองต้องการ คือผมไม่ชอบทำงานสเกลใหญ่ แต่ชอบทำงานสเกลเล็กที่อยู่กับคนสองคนมากกว่า เลยไปเรียนทำเชรามิก ตอนแรกเรียนปั้นจากแป้นหมุนหรือ Wheel Throwing เรียนอยู่ 2-3 ปี จนรู้สึกว่าเราน่าจะมาทางนี้ ผมเลยไปเรียนคอร์สปั้นเชรามิกสั้น ๆ ที่อังกฤษ พอติช่วง ๆ โรงเรียนมีสอนทำแก้วด้วย เลยไปลงเรียนดู ปรากฏว่าก็ชอบอีก หลังจากนั้นผมก็เริ่มชอบงานคราฟต์คือมันตอบโจทย์มาก เพราะเราสามารถทำด้วยตัวคนเดียวได้ หลังจากนั้นผมก็ไปเรียนเป่าแก้วที่สวีเดน และรู้สึกว่าเราอาจจะมาในแนวทางที่ถูกต้องแล้ว แต่พอกลับมาเมืองไทยและได้ทบทวนสิ่งต่าง ๆ การที่เราจะมีสตูดิโอเล็ก ๆ ไว้ทำงานคราฟต์มันอยู่รอดยากมากในประเทศนี้ ผมเลยคิดว่าไปเรียนศิลปะจริงจังเพื่อไปประกอบอาชีพเป็นอาจารย์ดีไหม ช่วงนั้นเลยได้ทุนก.พ. ไปเรียนปริญญาโทที่ Royal College of Art (RCA) ประเทศอังกฤษ สาขาแรกเรียนเป็นเชรามิกกับแก้ว ซึ่งตรงกับที่เราเรียนมาก่อนหน้านี้ แต่ผมรู้สึกว่ามันน่าจะทำอะไรได้มากกว่านี้ ปีที่สองก็เลยย้ายไปเรียนภาพพิมพ์ แต่ว่าไม่ได้ทำแค่ภาพพิมพ์นะครับ หลักสูตรที่มีปรัชญาว่า คุณจะทำงานภาพพิมพ์โดยใช้เครื่องมืออะไรก็ได้ เช่น ภาพถ่าย งานวิดีโอ งานคอลลาจ หรือสิ่งอื่น ๆ ที่อยากทำ ผมรู้สึกว่า มันตอบโจทย์เรามาก เพราะว่าไม่มีข้อจำกัดในการทำงานเลย ผมจึงย้ายไปเรียนภาพพิมพ์ และทำงานศิลปะมาจนถึงตอนนี้

สิ่งที่ได้จากการทำอะไรหลาย ๆ อย่าง
ผมคิดว่าเราไม่ควรจำกัดตัวเองไว้กับ
นิยามว่าเรามีอาชีพอะไร เราควรจะ
ถามตัวเองมากกว่าว่าเราทำอะไร
ได้บ้างในขีดความสามารถของเรา
ถ้าอยากรู้อะไรก็ไปทำเลย ผมจะไม่รีรอ
ว่าทำได้หรือทำไม่ได้ เอาให้รู้ไปเลย
ถ้ามันไม่เหมาะกับเราก็คแค่เลิก
ถ้ามันเหมาะกับเราก็คไปต่อ

📌 ในเดือนกันยายนนี้ คุณจะได้ทุนจาก Ishibashi Foundation ในครั้งนี้วางแผนทำวิจัยเรื่องอะไร

ช่วง 2 ปีที่ผ่านมา สถานการณ์โควิด-19 ทำให้ผมออกไปไหนไม่ได้ ซึ่งปกติผมมักจะไป Artist Residency ไปทำงานต่างประเทศบ้าง แต่ที่ผ่านมามีผมไปไหนไม่ได้เลย ช่วงที่อยู่บ้านเลยมีเพื่อนแนะนำให้เข้าไปดูวงการ NFT ซึ่งผมไม่รู้เลยว่ามันคืออะไร ก็ลองเข้าไปศึกษาดูว่ามันคืออะไร มันต่างจากศิลปะที่เราเคยทำไหม โลก Metaverse มันเป็นอย่างไร และผมรู้สึกว่ามันเป็นอีกโลกหนึ่งที่ผมไม่เคยรู้จักมาก่อน ผมเลยเริ่มรู้สึกสนใจขึ้นมา แต่ถ้าถามว่า จะกระโดดไปวงการ NFT เต็มตัวไหม ผมขอบอกเลยว่าไม่ ผมยังทำศิลปะ แอนิเมชั่นอยู่ ทำหนังไปด้วย ทำศิลปะร่วมสมัยไปด้วย NFT ก็สนใจไปด้วย แต่ตอนนี้อยากไปทำวิจัยเรื่อง NFT และที่สนใจไปทำที่ญี่ปุ่น เพราะว่าประเทศญี่ปุ่นเป็นแหล่งกำเนิดอนิเมะ การตูนคอมมิกอะไรหลายอย่าง และผมก็มีเพื่อนที่อยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ของญี่ปุ่นเยอะ ทั้งในโอซาก้า โตเกียว เกียวโต ในแต่ละเมืองจะมีองค์กรศิลปะที่รวบรวมศิลปินท้องถิ่นที่อยู่ในละแวกนั้น ซึ่งผมไปถามพวกเขาว่า มีความสนใจเรื่อง NFT ใหม่มากน้อยแค่ไหน คนสนใจนะครับ แต่พวกเขาไม่ถนัดเล่นโซเชียล มีเดียอย่าง ทวิตเตอร์ หรือ อินสตาแกรม หรือไม่ถนัดด้านการใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับพวกเขาที่จะสื่อสารงานศิลปะออกไป สิ่งที่ผมจะไปวิจัยในครั้งนี้ คือจะไปคุยว่า ในอนาคตพวกเขาจะทำอะไรกับวงการ NFT หรือว่าเราจะไปทำงานร่วมกันและพัฒนาอะไรได้บ้าง แต่ว่าเป็นแค่จุดเริ่มต้นนะครับ เพราะว่ามันยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับผมเหมือนกัน

📌 ทศนคติของคุณต่อ NFT

ผมมองว่ามันเป็นโอกาสนะครับ อย่างผมอยู่ในวงการศิลปะมา 10 กว่าปีแล้วได้เห็นชื่อเสียงของวงการศิลปะทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผมมองว่าวงการศิลปะไม่ได้ให้โอกาสคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน สิ่งที่ได้เลยว่าเป็นเด็กจบใหม่ที่จะมีโอกาสได้เป็นศิลปินในประเทศไทยมีน้อยมาก ๆ แทบจะเป็น 0.001% เลย ในขณะที่บางคนมีโอกาสก้าวไปเป็นศิลปินรุ่นใหญ่ สามารถขายงานได้เยอะ หรือมีสิทธิ์แสดงงานในพิพิธภัณฑ์และแกลเลอรี มันมีปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่สนับสนุนเขาให้ไปถึงจุดนั้น แต่ก็มียปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่กีดกันคนอีกกลุ่มหนึ่งออกไปเช่นกัน ในขณะที่วงการ NFT ให้โอกาสกับทุกคน ไม่ว่าคุณจะเป็นเด็ก 5 ขวบ เรียนจบศิลปะ หรือไม่จบศิลปะ ถ้าคุณสามารถวาดภาพ หรือทำงานศิลปะได้ มันอาจจะไม่ต้องเป็นการวาดก็ได้นะ บางคนก็ทำอัลกอริทึมประหลาด ๆ ขึ้นมา เป็น Generative Art เป็นอะไรที่ไม่เกี่ยวข้องกับศิลปะเลย หรือใช้ AI มาช่วยทำงาน ซึ่งงานเหล่านี้ก็ขายได้ และผมว่ามันน่าสนใจมาก

📌 เล่าความประทับใจตอนไปทำวิจัยที่ญี่ปุ่น

ประสบการณ์ความประทับใจตอนไปทำงานที่ญี่ปุ่นมีเยอะมากเลยครับ หลายคนมองว่าคนญี่ปุ่นอาจจะทำงานด้วยยาก เช่น เรื่องของภาษา การทำงานที่เคร่งเครียด ต้องเป๊ะทุกอย่าง แต่ผมว่าคนญี่ปุ่นมีความเป็นมืออาชีพมาก เวลาผมทำงานกับทางญี่ปุ่นอย่างการแสดงผลงานหรือการจัดนิทรรศการ ทีมงานที่ร่วมงานด้วยมืออาชีพมาก เวลาติดตั้งผลงานวัดกันเป็นมิลลิเมตรเลย หรือหากเราต้องการอะไรเขาหาให้เราได้ทุกอย่าง และสามารถจบงานตามกำหนดการได้จริง ๆ ไม่ใช่ว่าตามกำหนดการเสร็จ 5 โมง แต่เลยไปถึง 3 ทุ่ม มันสามารถจบภายใน 5 โมงหรือก่อนหน้านั้นได้จริง ๆ ตารางเวลาเขาเป๊ะมาก ซึ่งช่วยให้เราวางแผนเวลาชีวิตไปทำอะไรที่เป็นประโยชน์ได้ก็เยอะ

ติดตามและชมผลงานของประพัทธ์ได้ที่
www.prapat-jivarangsan.com

ขอขอบคุณสถานที่สัมภาษณ์และถ่ายภาพ
Doc Club & Pub.

01

โปรเจกต์การแสดงออนไลน์โดย ผู้กำกับชาวญี่ปุ่น “ฟูจิตะ ทาคาฮิโระ”

YouTube: The Japan Foundation, Bangkok
<https://bit.ly/3ylaSKD>

ไทล

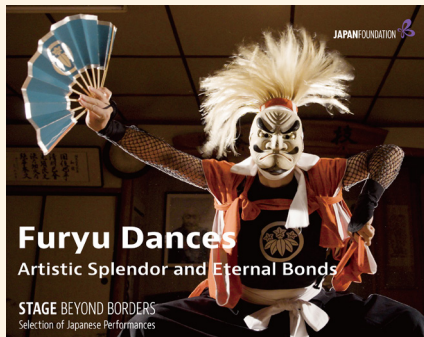
เจแปนฟาว์นเดชั่น กรุงเทพฯ ภูมิใจเสนอโปรเจกต์การแสดงออนไลน์
“ไทล และ เถวียน” ผลงานการกำกับจาก “ฟูจิตะ ทาคาฮิโระ” ผู้ก่อตั้ง
คณะละครแนวหน้าของญี่ปุ่น Mum & Gypsy ผสานกับความร่วมมือ
ระหว่างญี่ปุ่นและสามประเทศอาเซียนอย่างฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม
นำแสดงโดยนักแสดงชาวไทยและเวียดนาม เผยแพร่เป็นซีรีส์การแสดง
ผ่านช่องทางออนไลน์ (YouTube) ตั้งแต่วันที่ 31 พฤษภาคม 2022 เป็นต้นไป

[อ่านรายละเอียดเพิ่มเติม คลิก](#)

02

เสตจ บียอนด์ บอร์เดอร์ (Stage Beyond Borders) รวมบันทึกศิลปะการแสดงจากญี่ปุ่น

YouTube: The Japan Foundation, Bangkok
<https://bit.ly/3ArRov2>

เพลิดเพลินไปกับการแสดงร่วมสมัยและศิลปะ
การเต้นที่หลากหลาย จากบันทึกวิดีโอคุณภาพสูง
ราวกับได้นั่งอยู่แถวหน้าในโรงละคร “เสตจ บียอนด์
บอร์เดอร์-รวมบันทึกศิลปะการแสดงจากญี่ปุ่น”
มีเป้าหมายสำคัญในการเผยแพร่ศิลปะการแสดง
อันน่าทึ่งของประเทศญี่ปุ่นสู่สายตาผู้คนทั่วโลก
ทั้ง3ประเภทได้แก่การแสดงร่วมสมัย ศิลปะการเต้น
และการแสดงแบบดั้งเดิม พร้อมทั้งมีผู้เชี่ยวชาญ
มาแบ่งปันความรู้อันทรงคุณค่าในหัวข้อต่าง ๆ

[อ่านรายละเอียดเพิ่มเติม คลิก](#)

03 เทศกาลภาพยนตร์คัดสรร (Cinema Diverse 2022) 11-12 June 2022

 Location: Bangkok Art and Culture Centre (BACC)

บอกเล่าบริบททางสังคมเคล้าวัฒนธรรมอันหลากหลายผ่านภาพยนตร์ใน “เทศกาลภาพยนตร์คัดสรร (Cinema Diverse 2022)” ที่รวบรวมภาพยนตร์จากประเทศญี่ปุ่น เยอรมนี สเปน และฝรั่งเศส เอาไว้อย่างครบครันพร้อมกับกิจกรรมการเสวนา นำโดย อรรถ บุนนาค และพรชัย วิริยะประภานนท์ (นรา) เพื่อพูดคุยและแลกเปลี่ยนแง่มุมต่าง ๆ ที่ปรากฏและสอดแทรกอยู่ในภาพยนตร์ อาทิ ความผูกพันกับพื้นที่ ภูมิสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การสำรวจพฤติกรรมมนุษย์ และการเผชิญหน้ากับความสูญเสีย

อ่านรายละเอียดเพิ่มเติม [คลิก](#)

04 เอเชียเซ็นเตอร์ คอสทอล์ก (Asia Center Crosstalk) : เส้นทางวัฒนธรรม หลังสถานการณ์โควิด-19

 YouTube: The Japan Foundation, Bangkok
<https://bit.ly/300187g>

ซีรีส์สนทนาออนไลน์ ภายใต้ชื่อ “เอเชียเซ็นเตอร์ คอสทอล์ก: เส้นทางวัฒนธรรมหลังสถานการณ์โควิด-19” โดยได้เชิญบุคคลที่คร่ำหวอดในแวดวงวัฒนธรรม ตั้งแต่ศิลปะพื้นบ้าน จนถึงศิลปะร่วมสมัย มาร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำงานภายใต้ข้อจำกัดใหม่ การกำหนดทิศทางโลกหลังวิกฤตการณ์โรคระบาด ความท้าทายในการดำเนินการโปรเจกต์และสร้างมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรม พร้อมทั้งแชร์ไอเดียและจุดมุ่งหมายใหม่ร่วมกัน

อ่านรายละเอียดเพิ่มเติม [คลิก](#)

- รู้จักญี่ปุ่นให้มากกว่าที่เคย ผ่านกิจกรรมทาง
- ศิลปวัฒนธรรมของเจแปนฟาวนิเคชัน กรุงเทพฯ

シ
テ
ィ
・
ポ
ッ
プ

City Pop

มนต์ขลังแห่งดนตรีญี่ปุ่น
สะท้อนคำคืนเมืองหลวง
ที่ไม่เคยหลับใหล

หลังเลิกงาน ทุกคนอดใฝ่ใญ่จากการจ้องหน้าจอคอมพิวเตอร์เป็นเวลาไม่ต่ำกว่าแปดชั่วโมง หญิงสาวถอดบัตรพนักงานเก็บลงกระเป๋าเดินไปพร้อมเหล่าชาลาริมฝั่งผู้ผ่อนคลาย มุ่งหน้าสู่ร้านกินดื่มสไตล์ญี่ปุ่นหรือที่เรียกกันว่า “อิซากายะ” ประตูถูกเปิดออกพร้อมคำทักทายต้อนรับเสียงดังฟังชัด “อิรัชชียมาเส” พนักงานพาเธอไปนั่งที่โต๊ะพร้อมส่งผ้าขนหนูผืนเย็นและเมนูอาหารให้ เมโลดี้สดใสรูฟฟุ่ม ๆ ชวนโยก กับชาวดิสโก้เฮลล์สว่างไสวทำให้หญิงสาวรู้สึกผ่อนคลายได้อย่างน่าประหลาด บรรยากาศพลันพาเธอย้อนกลับไปใจกลางกรุงโตเกียวช่วงปลายยุค 70 จนถึง 80 เมื่อ Haruomi Hosono และเพื่อน ๆ อดีตร็อกวง Happy End ได้แนะนำให้ชาวญี่ปุ่นรู้จักกับดนตรีที่เรียกว่า “ซิตีป๊อป” (City Pop) เป็นครั้งแรก

ซิติป๊อป คือแนวเพลงที่ได้รับความนิยมในประเทศญี่ปุ่นช่วงประมาณปี 80 เรียกได้ว่าแทบจะเป็นเพลงกระแสหลักของยุคนั้น แต่น่าเสียดายที่ความเฟื่องฟูของดนตรีแนวนี้อาจคงอยู่ในระยะเวลาอันสั้น ทว่าเมื่อเวลาผ่านไปหลายสิบปี จู่ ๆ แนวเพลงนี้ก็กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง แต่เราเคยสงสัยไหมว่า อันที่จริงแล้วซิติป๊อปมีที่มาจากอะไร ทำไมถึงเรียกว่าซิติป๊อป และอะไรที่ทำให้เพลงซิติป๊อปยังคงครองพื้นที่ในหัวใจของใครหลายคนมาได้นานถึงตอนนี้

ในยุคหนึ่ง หลายประเทศแถบเอเชียเกิดการ Westernization หรือรับเอาความเป็นตะวันตกมารวมอยู่ในความเป็นชาติ สิ่งนี้เกิดจากความเชื่อที่ว่า วิทยาการต่าง ๆ จากทางตะวันตกเป็นเหมือนความเจริญและทันสมัย (Modernization) ไม่ว่าจะด้วยผลพวงจากยุคล่าอาณานิคมหรือการติดต่อค้าขาย จนช่วงยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การรับเอาความเป็นตะวันตกแพร่หลายขึ้นมากจากการนำเข้าอาหาร ดนตรี ภาพยนตร์ และความบันเทิงอื่น ๆ เข้ามา ยังประเทศที่มีฐานทัพทหารอเมริกันประจำการอยู่ เพื่อให้เหล่าทหารไม่รู้สึกตึงเครียดหรือห่างไกลจากบ้านจนเกินไปนัก วัฒนธรรมหรือความบันเทิงเหล่านี้ก็ถูกแพร่กระจายไปสู่คนในพื้นที่ และรับเอามาผสมผสานกับวัฒนธรรมของตัวเอง สำหรับญี่ปุ่นหลังอเมริกาเข้ามาปฏิรูปในหลาย ๆ ด้าน ทำให้ญี่ปุ่นได้พัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และการออกแบบนั่นเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ชาติพลิกฟื้นคืนกลับมาได้อย่างอัศจรรย์ (Economic Miracle)

ญี่ปุ่นกลายมาเป็นประเทศที่สภาพเศรษฐกิจดีเป็นอันดับ 2 ของโลก สืบเนื่องจากการผนึกกำลังฟื้นฟูประเทศกับชาติตะวันตกเหตุนี้จึงเกิดการ “ใช้วัฒนธรรมร่วมกัน” ไปโดยปริยาย ความรู้มรดกทางเม็ดเงิน วัฒนธรรม และเทคโนโลยีได้บังเกิดขึ้น ชาวอเมริกันมีโอกาสได้ขับรถหรือใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ผลิตในญี่ปุ่น ส่วนคนญี่ปุ่นก็ได้ฟังเพลงป๊อป หรือได้ดูภาพยนตร์ฮอลลีวูดจากฝั่งอเมริกา ไม่ก็ลิบปีต่อมา คนหนุ่มสาวต่างพากันเฉลิมฉลองคุณภาพชีวิตอันแสนอู้ฟู มีอาหารหรู การท่องเที่ยวหรู เสื้อผ้าแบรนด์เนม ถูกถ่ายทอดออกมาตามสื่อต่าง ๆ ทั้งละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ไม่เว้นแม้แต่ดนตรี นักแต่งเพลงในยุคนั้นเองก็ตั้งใจสะท้อนชีวิตของคนเมือง ผ่านดนตรีโฟล์กหรือที่ได้รับความนิยมในปลายยุค 60 จนถึงต้น 70 โดยวง Happy End ที่เนื้อหาพูดถึงชีวิตในเมืองอันแสนชวนฝัน แต่ขณะเดียวกันก็ทวนรำลึกถึงวันวานอันแสนเจ็บปวดสวบางมา

สิ่งนี้เป็นเหมือนหมุดหมายสำคัญของวงการดนตรีญี่ปุ่นเมื่อหลาย ๆ วงต่างร้องเพลงป๊อปเป็นภาษาอังกฤษ แต่พวกเขาเลือกจะเล่าเรื่องราวเป็นภาษาญี่ปุ่น ทำให้เพลงป๊อปของญี่ปุ่นมีอัตลักษณ์ชัดเจน และถึงแม้วงจะยุติบทบาทลงไป สมาชิกหลาย ๆ คนก็ยังคงเดินทางต่อในเส้นทางดนตรีของตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเทคโนโลยีพัฒนาขึ้น คุณภาพของสตูดิโอโปรดักชันรวมถึงเครื่องดนตรีต่าง ๆ ก็มีให้เลือกใช้หลากหลาย ช่วงนั้นเองที่ Hosono ก่อตั้งวง Yellow Magic Orchestra ซึ่งได้กลายมาเป็นวงดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ยุคบุกเบิก (วงนี้มีสมาชิกคนสำคัญอีกคนคือ Ryuichi Sakamoto นักเปียโน โปรดิวเซอร์ และศิลปินอัจฉริยะอีกคนที่ทั่วโลกยกย่อง) และพวกเขาเหล่านี้เป็นผู้ริเริ่มทางพัฒนาแนวดนตรีซิติป๊อปกันอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นในช่วงปี 70-80 เหมือนเป็นชาวด์เทร็คประกอบการใช้ชีวิตหรูหราที่เข้ากันกับเครื่องเสียง Sony Walkman ที่ฮิตสุด ๆ ในยุคนั้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสไตล์ดนตรีในปัจจุบันที่ทำให้คำว่า “ออริจินัล” ค่อย ๆ เลือนหายไปทีละน้อย เมื่อศิลปินหยิบเอาส่วนผสมของเสียงของเครื่องดนตรีจากแต่ละยุคสมัยที่พวกเขาชื่นชอบ มาปั้นแต่งเป็นดนตรีที่มีสีสันแปลกตายิ่งขึ้น หากเงี่ยหูฟังดี ๆ เราจะพบการหยิบเอาเพลงดังยุคก่อนหน้ามาเป็น Sampling หรือเอาทำนองและจังหวะเด่น ๆ มาประกอบเข้าไปในเพลงกันเป็นเรื่องปกติ มีหน้าซ้ำ ซิตีป๊อปได้สร้างแรงสั่นสะเทือนไปถึงโลกอินเทอร์เน็ตจนกลายมาเป็นวัฒนธรรมย่อย ๆ ของวัยรุ่นยุคนี้ เพลง Stay With Me ของ Miki Matsubara ก็ได้รับความนิยมจนติดชาร์ต Spotify เป็นไวรัลแพร่หลายใน TikTok ยิ่งตอกย้ำความทรงพลังของแนวเพลงนี้ได้แม้จะอยู่กันคนละแพลตฟอร์มก็ตาม หลายวงยุคใหม่ถึงกับเบนความสนใจมาทำเพลงสไตล์ใกล้เคียงกัน และถูกพัฒนาต่อไปเป็นเพลง Lo-fi หรือซิตีป๊อปก็ถูกนำไปใช้เป็น Sampling ในเพลงฮิปฮอปอีกทีหนึ่ง

เพลงซิตีป๊อปมีการผสมผสานระหว่างหลายแนวเพลง ทั้งแจ๊ส ฟังก์ ดิสโก้ R&B ไปจนถึงซอฟต์ร็อก ถึงแม้จะเป็นหลากหลายดนตรีแต่ซิตีป๊อปมักจะมีลักษณะร่วมกันคือความสดใสในเมโลดี้ ซินธิไซเซอร์ฟัง ๆ เสียงร้องนุ่ม ๆ คอยปลอบประโลมใจในยามเหงา ความไพเราะที่บางทีก็ทำให้รู้สึกจิตใจเบิกบาน แต่โชนเศร้า ๆ บางอย่างก็แฝงไว้ก็ชวนคะเนถึงอดีตได้ในช่วงเดียวกัน แต่เมื่อเวลาผ่านไป ความนิยมของซิตีป๊อปก็จืดจางลงจากการเข้ามาของวัฒนธรรมไอดอล J-Pop และ J-Rock ในปี 90 ที่ยึดครองตลาดดนตรีญี่ปุ่นและเอเชีย (รวมถึงบ้านเราด้วย) แนวดนตรีแสนสบายเหล่านี้ก็กลายเป็นหมายเหตุของกาลเวลาไปโดยปริยาย

แต่คำพูดของใครสักคนที่ว่า “ยุคสมัยของดนตรี แฟชั่น ไม่มีวันสูญสลาย และมักจะวนกลับมาใหม่อยู่เสมอ” ไม่ใช่เรื่องเกินจริงแม้แต่น้อย หากเราสังเกตเทรนด์หรือป๊อปคัลเจอร์ทั่วโลก เราจะพบกับมรดกตกทอดให้ดูต่างหน้า ยุคสมัยที่ผ่านพ้นไปผสมรวมอยู่ในกระแสเหล่านั้นแทบทั้งสิ้น

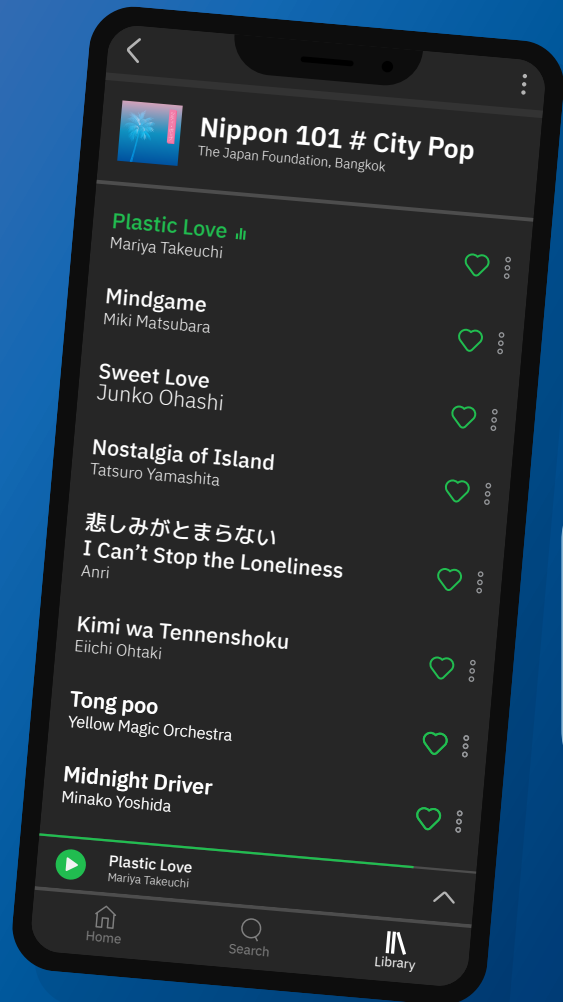
เมื่อคนเริ่มกลับมาเล่นแผ่นเสียง กลุ่มดีเจและนักสะสมไวน์ลัมก็จะมีการ “Dig” หรือเสาะหาแผ่นเก่าตามร้านวินเทจ และแผ่นเสียงจากยุคดังกล่าวก็มักจะไปซุกซ่อนอยู่ในลังกระดาษเหล่านั้น และประมาณปี 2018 ที่อัลกอริธึมของ YouTube สุ่มเลือกเพลง “Plastic Love” ของ Mariya Takeuchi ขึ้นมาให้ผู้ฟังหลายคนได้รับฟัง และเมื่อทุกคนได้ฟังเพลงเพลงนี้ในระยะเวลาใกล้เคียงกันก็ทำให้มีดนตรีแนวเดียวกันถูกแนะนำต่อ ๆ กันมา สิ่งนี้ส่งผลให้ศิลปินทั้งไทยและต่างประเทศพากันทำเพลงที่ได้แรงบันดาลใจจากดนตรีประเภทนี้ รวมไปถึงงานภาพหรือศิลปะที่ให้บรรยากาศความเป็นญี่ปุ่นยุค 80 ก็ถูกทำออกมากันเกลื่อนอินเทอร์เน็ต จนกลายเป็นกระแสซิตีป๊อปฟีเวอร์ในช่วงหนึ่ง

ศิลปินแนวซิติ์ป็อป

ที่เราอยากแนะนำให้ฟัง

ไม่น่าเชื่อว่านอกจากจะสามารถให้บรรยากาศของเมืองหลวงยามค่ำคืนในยุค 80 ได้อย่างแจ่มชัด แม้เราจะไม่เคยได้ใช้ชีวิตอยู่ในช่วงเวลานั้นก็ตาม เพลงซิติ์ป็อปยังมีพลังที่ทำให้ทิศทางของอุตสาหกรรมดนตรีเปลี่ยนไปขนาดที่ทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคจากที่ฟังเพลงจากไฟล์ต้องหันมาสะสมเทป และแผ่นเสียงกันแทบพลิกแผ่นดินหา เกิดการผลิตแผ่นซ้ำและเปิดโอกาสให้คนได้ซื้อสะสมมากขึ้น ไปจนถึงส่งผลให้ศิลปินหลายๆ คนกลับมาขึ้นชาร์ตเพลงในอันดับที่ยุคสมัยที่พวกเขากำลังแฉีกกิฟไม่สามารถไต่ถึง และเราเชื่อเหลือเกินว่า เมื่อเทคโนโลยีได้ย่นย่อระยะห่างของเวลาให้เชื่อมถึงกันได้จะต้องมีคนกลับมาทำความเข้าใจกับแวดวนตรีเก่าๆ กันได้แบบไม่มีที่สิ้นสุด และเสน่ห์ของซิติ์ป็อป—หรือแนวเพลงที่มาจากยุคเก่ากว่านั้น—จะไม่มีการหายไปไหน

อ้างอิง

Arcand, R., 2019. *The Guide to Getting Into City Pop, Tokyo's Lush 80s Nightlife Soundtrack*. [Online] Available at: <https://www.vice.com/en/article/mbzabv/city-pop-guide-history-interview> [Accessed July 2022].

Zeshan, n.d. *NOSTALGIA FOR AN ERA THAT YOU DIDN'T EXIST IN: A DEEP DIVE INTO CITY POP*. [Online] Available at: <https://sabukaru.online/articles/nostalgia-for-an-era-that-you-didnt-exist-in-a-deep-dive-into-city-pop> [Accessed July 2022].

ศรีสุนทร, ป., 2021. *จิตสำนึกสาธารณะญี่ปุ่น: ความขัดแย้งในจิตใจของคนญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง*. [Online] Available at: <https://adaybulletin.com/life-feature-japan-public-mind-after-world-war-ii/59527> [Accessed July 2022].

ที่ปรึกษา

โซงาสะ มารี, ภัทรุชาพร แสงคำ, เหวีรี อิทธิอนันต์กุล

บรรณาธิการและออกแบบสร้างสรรค์โดย
KiNdConnect

เจนพานันต์เดชัน กรุงเทพฯ เจ้าของลิขสิทธิ์ 2565 ห้ามนำส่วนใดส่วนหนึ่งจากนิตยสารฉบับนี้ไปเผยแพร่ ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม ห้ามพิมพ์ซ้ำหรือเผยแพร่ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งหมดอายุได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจนพานันต์เดชันเท่านั้น

Copyright © 2022 The Japan Foundation, Bangkok. All Rights Reserved. No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording or any other information storage and retrieval system, without prior permission in writing from the publisher.

11

นิตยสาร
ไลฟ์

ISSUE
110

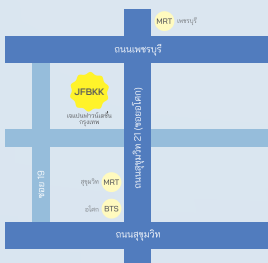

123 by blueciel NIPPON

週末は70-80年代の音楽に浸かって時間旅行。

(SHUMATSU HA, SHICHI-HACHI-JYU NENDAI NO ONGAKU NI TSUKATTE JIKAN RYOKOU.)
ON WEEKENDS, I IMMERSE MYSELF IN 70,-80, MUSIC AND TRAVEL BACK IN TIME

WHAT IS JFBKK?

เจแปนฟาว์นเดชัน กรุงเทพฯ เป็นองค์กรหลักของญี่ปุ่นที่จัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ร่วมกับ คอร์สเรียนภาษาญี่ปุ่น งานแสดงศิลปะและวัฒนธรรมของญี่ปุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น การแสดงบนเวที งานแสดงนิทรรศการศิลปะ งานเทศกาลภาพยนตร์ การประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับวัฒนธรรมและอื่น ๆ และการสนับสนุนทางด้านวิชาการ การศึกษาที่เกี่ยวกับประเทศไทย

JAPAN FOUNDATION

เจแปนฟาว์นเดชัน กรุงเทพฯ

ชั้น 10 อาคารเสริมมิตร ทาวเวอร์ 159 ถนนสุขุมวิท 21 กรุงเทพฯ 10110

☎ 0-2260-8560 ถึง 4

🌐 www.jfbkk.or.th

@jfbangkok

@japanfoundation_bkk